

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

RÉFI ATTILA

„A SZÖRNYŰ DRÁGASÁG NAPRÚL NAPRA NEVEKEDIK”. TARVISIO VIHARVERT HŐSÉNEK KESERVEI

Fedák Mihály ezredes kérvénye, 1808

A mikrotörténelmi irányultságú társadalomtörténet-írás kedvelt forrástípusai a különböző kérvények,¹ amelyeket azonban a katonák vonatkozásában mindeddig kevésbé hasznosítottak.² Ez a forrásközlemény részint az ilyen jellegű iratokban rejlő lehetőségekre próbálja meg ráirányítani a figyelmet, másrészt egy sokat szenvedett és méltatlan véget ért, az uralkodóházáért magát feláldozó hősnek kíván emléket állítani.

Fedák Mihály nyugállományú huszár ezredesnek, a Mária Terézia Katonai Rend lovagjának³ rangfokozata és a csak kevesek által elnyert, előbbi kitüntetése alapján, látszólag magas státusza volt korának címek és rangok meghatározta társadalmában. A közlésre kerülő forrás révén ugyanakkor ettől némiképp eltérő kép rajzolódik ki. Egyértelműen kiderül ugyanis, hogy a törzstiszt⁴ anyagi helyzete korántsem állt arányban feltételezett társadalmi pozíciójával.

Az Abaúj vármegyei Jászón⁵ 1748-ban polgári családban született Fedák közhuszárból jutott ezredesi rangra, ami rendkívüli vitézségre és rátermettségre enged következtetni.⁶ Felfelé ívelő pályája azonban 1797-ben hirtelen kettétört. A március 23-án Tarvisiónál⁷ lezajlott ütközetben ugyanis élete kockáztatásával megmentette a fogságba eséstől az uralkodó öccsét, a korszak kiemelkedő császári-királyi hadvezérét, Károly főherceget.⁸

¹ Vö.: *Khavanova* 2008. 1250. o. Ezúton is szeretném kifejezni köszönetemet a munka elkészítéséhez nyújtott segítségéért Olga Khavanovának, Fazekas Istvánnak, Lázár Balázsnak és Solymosi Józsefnek.

² Az egyéni sorsok megismerésének effajta iratokban rejlő lehetőségére a katonák és hozzátartozók által a Rákóczi-szabadságharc során írt folyamodványok kapcsán Mészáros Kálmán is felhívta már a figyelmet. *Mészáros* 2013. 116. o.

³ A királynő által alapított és róla elnevezett Mária Terézia Katonai Rend a Habsburg Monarchia legrangosabb katonai kitüntetése volt. A rend bármely fokozatát elnyert tiszt, ha nem volt nemes, automatikusan nemes-ségre emelkedett, illetve bekerült a lovagi rendbe, valamint kérvényezhette a bárói cím odaítélését, amit ezt követően díjmentesen megkapott. *Réfi* 2014. 110–111. o.

⁴ A korszakban az ezred irányító szervébe, a törzsbe (németül: Stab) beosztott őrnagyi, alezredesi és ezredesi rangfokozatú tiszteket törzstiszteknek, illetve a németből átvett kifejezéssel: stabális tiszteknek hívták, szemben a századokba beosztott, alacsonyabb kategóriát jelentő, összefoglalóan főtiszteknek nevezett alhadnagyi, főhadnagyi, másod-, illetve elsőkapitányi rangot viselő tisztekkel.

⁵ Ma: Jasov, Szlovákiában.

⁶ Katonai pályafutására lásd: *Réfi* 2014. 288–289. o.

⁷ Ma Olaszországban található település. 1758 és 1918 között a Habsburg Monarchiához tartozott a Karintiai Hercegség részeként.

⁸ Habsburg-Lotharingiai Károly Lajos (1771–1847) főherceg, tescheni herceg, tábornagy, II. Lipót fia, I. Ferenc öccse.